



STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT PRAW GŁUCHYCH

UL. A. GAIKOWICZA 5/85 , 03-562 WARSZAWA

REGON : 369501740

NIP : 5242852956

E-MAIL : biuro.spipg@wp.pl

Warszawa, dn. 7.05.2025 r.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	
BIURO PODAWCZE	
Data wpływu:	2025 -05- 07
L. dz.	

-12-

4
12:15

Szanowna Pani

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Biuro Ministra

ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

Szanowny Pan

Łukasz Krasoń

Sekretarz Stanu

Pełnomocnik Rządu ds. Osób

Niepełnosprawnych

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw

Osób Niepełnosprawnych

ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

Przedmiot petycji – rozszerzenie listy schorzeń uprawniających do orzeczenia o niepełnosprawności na stałe o osoby głuche z wrodzoną głuchotą oraz opracowanie nowych wytycznych dla lekarzy orzeczników w powiatowych i miejskich zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności w zakresie oceny funkcjonalności osób głuchych doświadczających barier w komunikowaniu się.

Szanowna Pani Ministro,

Szanowny Panie Ministrze,

Niniejsza petycja zostaje skierowana do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w celu zainicjowania dwóch kluczowych zmian w systemie orzekania o niepełnosprawności w Polsce.

Pierwszym postulatem jest rozszerzenie listy 208 schorzeń, które kwalifikują do uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności na stałe o osoby głuche z wrodzoną głuchotą.

Drugim, równie istotnym celem jest opracowanie i wdrożenie nowych, szczegółowych wytycznych dla lekarzy orzeczników w powiatowych i miejskich zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności. Wytyczne te powinny koncentrować się na specyfice oceny funkcjonalnej osób głuchych, ze szczególnym uwzględnieniem barier w komunikowaniu się, których doświadczają na co dzień.

Obecny system orzekania o niepełnosprawności w Polsce opiera się na ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a rolę kluczową w kształtowaniu polityki w tym zakresie pełni Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

W ostatnim czasie nastąpił znaczący postęp poprzez wprowadzenie listy 208 schorzeń, których rozpoznanie automatycznie uprawnia do otrzymania orzeczenia o niepełnosprawności na stałe, często z obligatoryjnym wskazaniem punktów 7 i/lub 8 w treści orzeczenia. Punkty te, dotyczące odpowiednio konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby oraz konieczności stałego współudziału opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji dziecka, są kluczowe dla dostępu do szeregu świadczeń, ulg i uprawnień.

Niestety, pomimo tego pozytywnego kroku, specyficzne wyzwania, przed którymi stoją osoby głuche, wciąż nie znajdują adekwatnego odzwierciedlenia w obowiązujących przepisach i wytycznych.

Uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności na stałe oraz posiadanie w nim wskazań z punktów 7 i/lub 8 ma fundamentalne znaczenie dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Status ten otwiera drogę do niezbędnego wsparcia finansowego, ulg podatkowych, pierwszeństwa w dostępie do usług społecznych i opiekuńczych, udogodnień w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych, a także innych form pomocy, które są nieodzowne dla zapewnienia godnego życia i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie.

Dla wielu osób głuchych z wrodzoną głuchotą, bariery komunikacyjne, z którymi się zmagają, w sposób ciągły i znaczący ograniczają ich samodzielność i wymagają wsparcia.

Fakt, że rząd zdecydował się na uproszczenie procedur orzeczniczych dla osób z określonymi trwałymi schorzeniami, stwarza precedens, który powinien zostać rozszerzony na inne grupy osób z niepełnosprawnościami, których stan zdrowia ma charakter trwały i znacząco wpływa na ich funkcjonowanie.

Głuchota charakteryzująca się istotnymi trudnościami w komunikacji, stanowi właśnie taki przypadek. Osoby te doświadczają trwałych i często nieodwracalnych ograniczeń w odbiorze i przetwarzaniu informacji dźwiękowych, co generuje szereg barier w życiu codziennym. Dlatego też, analogicznie do sytuacji osób z rzadkimi chorobami genetycznymi, dla których wielokrotne oceny stanu zdrowia zostały uznane za zbędne i obciążające, również w przypadku głuchoty zasadne jest przyznanie orzeczenia o niepełnosprawności na stałe.

Uzasadnienie

Polska definicja niepełnosprawności, zawarta w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, określa ją jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu. Ustawa ta stanowi fundament systemu orzekania o niepełnosprawności, a szczegółowe kryteria oceny stopnia niepełnosprawności zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Obecne przepisy traktują głuchotę jako stan, który może ulec zmianie, co skutkuje koniecznością okresowych badań i ponownych ocen przez zespoły orzecznicze. Takie podejście nie uwzględnia faktu, że głuchota ma charakter trwały i nie rokuje poprawy, a bariery komunikacyjne, które z niego wynikają, mają długotrwały i znaczący wpływ na funkcjonowanie osób dotkniętych tym schorzeniem.

Osoby głuche doświadczają poważnych barier w komunikowaniu się, które wpływają na niemal wszystkie aspekty ich życia. Statystyki wskazują, że wśród osób z niepełnosprawnością słuchu w Polsce występuje wysoki poziom bezrobocia, sięgający nawet 80%.

Przyczyną tego stanu rzeczy są przede wszystkim trudności w komunikacji w miejscu pracy. Wiele osób głuchych posługuje się Polskim Językiem Migowym (PJM) jako swoim podstawowym językiem, który nie jest powszechnie znany w społeczeństwie słyszących.

Bariery komunikacyjne utrudniają osobom głuchym dostęp do edukacji, opieki zdrowotnej oraz usług publicznych, ze względu na ograniczoną dostępność tłumaczy PJM i specjalistów zaznajomionych ze specyfiką potrzeb osób głuchych. Te trudności nie są jedynie drobnymi niedogodnościami, lecz fundamentalnymi ograniczeniami, które w znaczący sposób utrudniają pełne uczestnictwo w życiu społecznym i prowadzenie samodzielnego życia.

Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osób głuchych świadczy o istnieniu systemowych przeszkód, wynikających głównie z problemów komunikacyjnych, a nie z braku chęci do pracy. Te bariery uniemożliwiają wielu osobom głuchym pełnienie kluczowej roli społecznej, jaką jest zatrudnienie, co wprost wpisuje się w definicję niepełnosprawności.

Utrzymujące się bariery komunikacyjne, z którymi borykają się osoby głuche z wrodzoną głuchotą, stanowią długotrwałe naruszenie sprawności organizmu, które w istotny sposób ogranicza ich zdolność do wypełniania ról społecznych. Tym samym, spełniają one definicję niepełnosprawności zawartą w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Niemożność pełnego uczestnictwa w społeczeństwie z powodu barier komunikacyjnych jest bezpośrednim skutkiem ubytku słuchu i powinno być uznane za trwałe ograniczenie uzasadniające przyznanie orzeczenia o niepełnosprawności na stałe.

Polska, ratyfikując Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, zobowiązała się do przestrzegania jej zasad, w tym zasady niedyskryminacji (artykuł 5), pełnego i efektywnego uczestnictwa i włączenia w społeczeństwo (artykuł 3), poszanowania różnic i akceptacji osób niepełnosprawnych jako części ludzkiej różnorodności oraz ludzkości (artykuł 3), dostępności (artykuł 9) oraz uznania tożsamości językowej i kulturowej osób głuchych, w tym języków migowych (artykuł 30). Wykluczenie osób głuchych z automatycznego przyznania orzeczenia o niepełnosprawności na stałe oraz niedostateczna ocena ich ograniczeń funkcjonalnych wynikających z barier komunikacyjnych stoi w sprzeczności z tymi fundamentalnymi zasadami.

Takie podejście utrwała dyskryminację i uniemożliwia im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Konwencja ONZ wyraźnie podkreśla znaczenie języków migowych i tożsamości kulturowej osób głuchych. Brak uwzględnienia tych aspektów w polskim systemie orzekania o niepełnosprawności oraz nieuznanie głuchoty za trwały stan zdrowia jest niezgodne z duchem i literą tego międzynarodowego traktatu dotyczącego praw człowieka.

Nieadekwatne uwzględnienie barier komunikacyjnych, na które napotykają osoby głuche posługujące się PJM, powoduje, że polski system orzekania o niepełnosprawności nie w pełni realizuje zobowiązania wynikające z Konwencji. Uznanie głuchoty za trwały stan oraz opracowanie wytycznych uwzględniających realia komunikacyjne tych osób przybliżyłoby Polskę do standardów międzynarodowych w zakresie praw człowieka.

Obecne ogólne wytyczne dla zespołów orzekających o niepełnosprawności nie są wystarczające do precyzyjnej oceny zdolności funkcjonalnych osób głuchych. Często koncentrują się one na medycznych kryteriach, takich jak poziom ubytku słuchu w decybelach, nie uwzględniając w pełni rzeczywistego wpływu barier komunikacyjnych na codzienne funkcjonowanie.

Niezbędne jest opracowanie nowych, szczegółowych wytycznych, które zobowiązywałyby orzeczników do uwzględniania:

- Podstawowego sposobu komunikacji danej osoby (mowa, pismo, PJM).
- Poziomu biegłości w języku polskim mówionym i pisanym, z uwzględnieniem odmiennej struktury gramatycznej PJM.

- Zakresu, w jakim bariery komunikacyjne wpływają na dostęp do edukacji, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i uczestnictwa w życiu społecznym.
- Potrzeby i częstotliwości korzystania z usług tłumaczy PJM w różnych sytuacjach.
- Wpływu barier komunikacyjnych na zdrowie psychiczne i samopoczucie.

W procesie tworzenia tych nowych wytycznych kluczowe jest zaangażowanie ekspertów ze środowiska osób głuchych, specjalistów języka migowego oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz i dla głuchych.

Obecny proces oceny może nieumyślnie stawiać osoby głuche w niekorzystnej sytuacji, opierając się w dużej mierze na komunikacji werbalnej i pisemnej w języku polskim podczas badań. Stwarza to barierę językową w samym procesie oceny, co potencjalnie prowadzi do niedoszacowania ich ograniczeń funkcjonalnych. Zespoły orzekające, składające się głównie ze słyszących specjalistów, mogą nie w pełni rozumieć niuanse komunikacji osób głuchych, które posługują się głównie PJM. Zmysł słuchu nie pozwala na dostosowanie konkretnego dźwięku i akcentu u osób słyszących.

Badania przeprowadzane w języku polskim mówionym lub oparte na pisemnych kwestionariuszach mogą nie oddawać dokładnie zdolności funkcjonalnych i wyzwań, przed którymi stoją osoby głuche.

Nowe wytyczne są niezbędne, aby zapewnić, że sam proces oceny jest dostępny i uwzględnia unikalne potrzeby komunikacyjne osób głuchych, potencjalnie z udziałem tłumaczy PJM.

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności na stałe z adnotacjami w punktach 7 i/lub 8 wiąże się z dostępem do szeregu świadczeń, takich jak zasiłek pielęgnacyjny, ulgi podatkowe, pierwszeństwo w dostępie do usług społecznych i opiekuńczych, ułatwiony dostęp do opieki zdrowotnej, prawo do karty parkingowej oraz dodatkowe wsparcie w edukacji.

Osoby głuche często wymagają takiego wsparcia w sposób ciągły ze względu na trwałe bariery komunikacyjne, które znacząco ograniczają ich zdolność do samodzielnego życia i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie.

Konieczność pomocy w komunikacji w różnych sferach życia często równoznaczna jest z potrzebą "opieki lub pomocy innej osoby" (punkt 7). Ponadto, w przypadku głuchych dzieci, konieczność zaangażowania rodziców w ich edukację i rehabilitację ze względu na potrzeby komunikacyjne wyraźnie odpowiada kryteriom punktu 8.

Chociaż nowe wytyczne Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych koncentrują się na chorobach genetycznych i rzadkich, to podstawowa zasada przyznawania statusu stałego dla stanów zdrowia bez perspektyw na poprawę powinna odnosić się również do głuchoty. Utrzymujące się bariery komunikacyjne stanowią podobne długoterminowe wyzwanie.

Ostatnia inicjatywa rządu dotycząca przyznawania stałego statusu niepełnosprawności dla określonych schorzeń świadczy o dążeniu do zmniejszenia obciążeń biurokratycznych dla osób z trwałymi dysfunkcjami. Głuchota podobnie jak wiele schorzeń z listy, jest trwałym uszkodzeniem sensorycznym, które prowadzi do trwałych i znaczących ograniczeń funkcjonalnych z powodu barier komunikacyjnych. Rozszerzenie tej samej zasady na głuchotę jest logicznym krokiem w kierunku zapewnienia sprawiedliwego traktowania i dostępu do niezbędnego wsparcia dla wszystkich osób z trwałymi niepełnosprawnościami.

Przyznanie orzeczenia o niepełnosprawności na stałe z punktami 7 i/lub 8 jest kluczowe dla zapewnienia tym osobom dostępu do niezbędnego wsparcia.

W związku z powyższym, niniejszą petycją domagamy się:

- Włączenia wrodzonej głuchoty (symbol 03-L) do listy 208 schorzeń, które automatycznie kwalifikują do otrzymania orzeczenia o niepełnosprawności na stałe.
- Opracowania i wdrożenia nowych, szczegółowych wytycznych dla lekarzy orzeczników w powiatowych i miejskich zespołach ds. orzekania o niepełnosprawności, które zapewnią dokładną ocenę funkcjonalną osób głuchych, z pełnym uwzględnieniem barier w komunikowaniu się oraz znaczenia Polskiego Języka Migowego.

Wprowadzenie tych zmian będzie miało pozytywny wpływ na życie osób głuchych z wrodzoną głuchotą w Polsce, promując ich integrację społeczną, zapewniając równe szanse w edukacji i zatrudnieniu, poprawiając dostęp do niezbędnych usług, a ostatecznie zwiększając ich dobrostan i jakość życia.

Uznanie trwałego charakteru ich niepełnosprawności i zapewnienie odpowiednich wytycznych do oceny umożliwi im prowadzenie bardziej samodzielnego i satysfakcjonującego życia, zgodnie z krajowymi i międzynarodowymi standardami prawnymi.

Obecny system orzekania o niepełnosprawności nie uwzględnia w pełni specyfiki tych ograniczeń, a konieczność okresowych ocen jest nieuzasadniona w świetle trwałego charakteru tego schorzenia. Sytuacja ta stoi w sprzeczności zarówno z polskim prawem, jak i z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Reasumując, osoby głuche z wrodzoną głuchotą doświadczają znaczących i trwałych barier w komunikowaniu się, które w sposób istotny ograniczają ich zdolność do pełnienia ról społecznych i prowadzenia samodzielnego życia.

Głuchota powinna być uwzględniona na liście 208 chorób kwalifikujących do orzeczenia o niepełnosprawności na stałe, ponieważ jest to trwała i nieodwracalna forma niepełnosprawności.

Wnioskujemy również o obligatoryjne przyznawanie punktów 7 i 8 w przypadku osób głuchych, ponieważ bariera komunikacyjna znacząco wpływa na ich funkcjonowanie w społeczeństwie i dostęp do usług.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projektodawca oświadcza, iż przyjęcie proponowanych zmian nie spowoduje stanu niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym.

Wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Uprzejmie prosimy o pozytywne rozpatrzenie nin. petycji.

Z wyrazami szacunku,


Stanisław Porowski

Prezes Zarządu


mgr inż. Mariusz Nowak

Sekretarz Zarządu


mgr Danieł Kowalski

Dyrektor Zarządzający